

NOSE WORK

A photograph of a woman with dark hair, seen from the side, wearing a black t-shirt. She is holding a black dog against a dark wooden door. The dog is looking towards the camera. The background is a dark, textured wall.

NOSE

WORK

PRÁCE I ZÁBAVA
NEJEN PRO PSÍ NOS

KRISTÝNA DOSTÁLKOVÁ

PRAHA, 2018

NAKLADATELSTVÍ

PIOTI

Věnováno Dinušce

Kéž by všichni psovodi trénovali kvůli svým psům, nikoliv psi kvůli ambicím svých psovodů. Tak se vám otevře cesta do nečekaných úrovní týmové spolupráce. Tu Dina zažívala, i když bohužel příliš krátkou dobu.

Velké poděkování patří všem, kteří se na vzniku této knížky podíleli. Především Janě Kočové, Jiřímu Bednaříkovi, Veronice Valáškové, Daně Pavelkové a Žanetě Drahokoupilové. A samozřejmě všem týmům, které se svěřily mému vedení, ať již na klasických trénincích a seminářích, online kurzech nebo v Noseworkových inspiracích.

Všechny údaje v této knize jsou předkládány podle nejlepšího vědomí a svědomí.

Při použití přesto doporučujeme opatrnost. Autorka ani nakladatelství nepřijímají žádnou odpovědnost za poškození osob, věcí nebo majetku, které by mohly vzniknout při použití předložených materiálů a metod.

Copyright © 2018, Kristýna Dostálková
Photos © 2018, Žaneta Drahokoupilová
Illustrations © 2018, Veronika Valášková
Copyright © Nakladatelství PLOT, 2018

ISBN 978-80-7428-339-0

Úvod 6

Část I

IMPRINTING – Základy 9

Imprinting – pečlivá práce 11

Hra s předměty 13

Imprinting – samostatnost 14

Možné problémy 16

Část II

IMPRINTING – Pokračujeme 21

Příroda (Nature, zkoušky typu N) 22

Vyslání na velký terén 23

Navěťrování 24

Navěťrování z cesty 25

Navěťrování na louce 26

Výšky 27

Kůra stromů 28

Skály 28

Vzorky na něčem 29

Vyslání na malý terén 30

Zapíchnutá skořice 31

Miniaturní skořice 31

Urbany (zkoušky typu U) 33

Vysílání psa na urbany 35

Práce s vodítkem 36

Zdi 36

Hloubky 37

Rohy, stěny 38

Schody 38

Vzorky pod předměty 39

Řady (Discrimination, zkoušky typu D) 40

Skořápky 41

Zavazadlo 42

Vzorek pod dekou 43

Skořápky v rukou 44

Voda (Water, zkoušky typu W) 45

Skořápky ve vodě 46

Kaluže 47

Stojatá voda 48

Tekoucí voda 49

Možné problémy 50

Část III

ZNAČENÍ 53

Úvod 54

Učíme značení polohou 59

Část IV

POKROČILÝ TRÉNINK 67

Jak na zkoušky? 68

Příroda – velké terény 72

Strategie příroda 74

Vzorek ve svahu 81

Skalky a skály 82

Napíchnutá výška 83

Výška ve svahu 84

Spodní výška 85

Vzorek v houbě 85

Vzorek v odpadcích 86

Vzorek za plotem 87

Zahrabané vzorky –
malý přírodní terén 88

1. cvičení pro pevné základy 92

2. cvičení pro pevné základy 94

Zahrabané vzorky – konkrétní kroky 96

Urbany 97

Strategie v urbanových terénech 98

Konkrétní strategie prohledávání 101

OBSAH

Vyskakování psa 104

Vyzvedávání psa 105

Hloubky – kanály 106

Spodní výška 106

Dlaždičky 107

Nedostupné úkryty 107

Základy navádění za rukou – spáry 108

Vzorek pod kobercem 108

Řady 110

Strategie prohledávání v řadách 111

Květináče – samostatná práce 112

Jiné předměty – samostatná práce 113

Květináče – pokračujeme 114

Ruce 115

10 pravidel úspěšného
návčivku řad naváděním 116

Navádění – rozcvička 119

Řady – navádění 120

Zavazadla – hra s židlemi 121

Voda 122

Strategie prohledávání 125

Návčivk 128

Lehání ve vodě 130

Značení ve vodě 131

Řeka napříč 132

Vysoké břehy 133

Zakryté vzorky (listí, řasy) 134

Vzorky pod kameny 134

Stojatá voda v tekoucí 136

Ponořování vzorku 137

Psa to nebaví. Co s tím? 138

Zvyšování vytrvalosti při hledání 144

Návčivk 146

Závěr 151

ÚVOD

Milí pejskaři!

Právě jste otevřeli knížku, která vám pomůže vydat se se svým čtyřnohým parťákem na nová dobrodružství do světa pachů a vůní. Poznáte dokonalost psiho čichu a prožijete zajímavou týmovou souhru.

Toto je knížka pro běžného majitele psa. Krok po kroku vás provede noseworkem, a to od naprostých začátků až k pokročilejším pracím. Rozhodně

nepopisuje jediný způsob, jak lze nosework naučit, nicméně vám mohu zaručit, že pokud se budete návodů a cvičení v této knížce poctivě držet, získáte pevné základy, na kterých budete moci stavět pokročilý trénink. Všechny kroky a rady, i když to není detailněji vysvětleno, mají svůj důvod a je důležité je nevynechávat, nepřeskakovat a neignorovat.

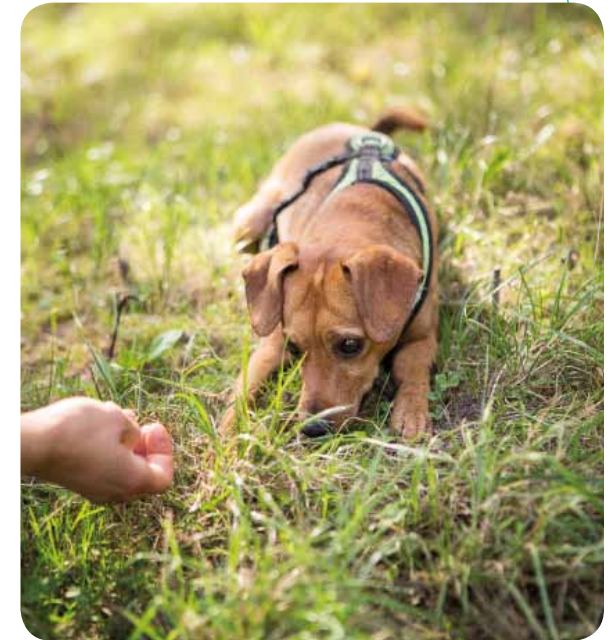

CO JE TO NOSEWORK?

Nosework (v překladu „práce nosem“) je nový kynologický sport, ve kterém jde o vyhledávání vzorků specifického pachu. V České republice se při noseworku jako vzorky využívají skořice a pomerančová kůra, v USA se pracuje s éterickými oleji. Tento sport imituje nasazení psů v praxi, kde se jako vzorky používají např. cadaver (psi záchranářští), drogy, slonovina (psi celníků), akceleranty (hasiči), trus zvířat (tzv. eco-dogs, kteří pomáhají při sčítání různých živočišných druhů a ochraně přírody). Dále jsou např. i psi pro diabetiky, kteří umí poznat výkyvy glukózy v krvi. Jak vidíte, spektrum vzorků, které můžete naučit psa vyhledávat, je opravdu rozmanité. V podstatě všechno, co nás obklopuje, má svůj specifický pach. Tyto pachy je pes schopný rozpoznat mezi spoustou jiných pachů, přesto je pár věcí, které se v noseworku jako vzorky nepoužívají a naopak slouží jako tzv. rušivky. Jedná se o jídlo (pamlsky), předměty s lidským pachem (jako hledají např. psi na stopě) a předměty oslintané od psů (především hračky).

PRO KOHO JE NOSEWORK VHDNÝ?

Obrovskou výhodou noseworku je, že se hodí pro všechny psy a v případě správného nácviku všechny psy ohromně baví. S noseworkem často začínají lidé, kteří mají psa staršího a kvůli věku či zdravotnímu stavu se s ním nemohou věnovat jiným sportům. Nosework velmi často tyto lidi tak pohlí, že do něj zapojí i své zdravé a mladé svěřence. Hodně lidí oceňuje, že je to sport velmi málo sešněrovaný, jelikož se hodnotí pouze našel/henašel. Je na každém, jakou zvolí taktiku prohledávání či jaké zvolí označení nálezu.

Zakázané je pouze hrabání a brání do tlamy (aportování). Je tedy úkolem každého psovoda maximálně využít silné stránky svého psa. Šanci zde má opravdu každý, vždyť první noseworkové závody v ČR vyhrál leonberger! A to prosím při 30stupňových vedrech. V noseworku jde především o pečlivou a precizní práci, rychlí psi zde nutně nejsou ve výhodě, a i když je tento sport v České republice teprve poměrně krátce, rozmanitost plemen, která se mu věnují, je opravdu pestrá.

CO POTŘEBUJETE DO ZAČÁTKU?

Do začátku vám stačí pes, kusová skořice nebo pomerančová kůra (= pachový vzorek), pinzeta, dobré odměny, klikr (či jiný označovač) a chuť zkusit něco nového. Pokud nevíte, se kterým vzorkem začít, doporučuji skořici. Lépe splyne s prostředím, tudíž je pes více nucený používat nos. A můžete začít s imprintingem!

ČÁST I

IMPRINTING – Základy

Imprinting – pečlivá práce 11

Hra s předměty 13

Imprinting – samostatnost 14

Možné problémy 16

Imprinting (neboli vtiskávání pachu) zní složitě, ale je to věc vcelku jednoduchá. V této fázi se nám jedná o to vysvětlit psovi, jaký specifický pach ho vlastně má zajímat. Pokud jste někdy zkoušeli různé hry na bázi hledání pamlsků, nemuseli jste si s tímto krokem lámat hlavu. Pamlsky psa prostě zajímají. S neutrálními pachy (jako je třeba skořice nebo pomeranč) je to trochu složitější, protože v tuto chvíli nemají pro psa žádný význam. Imprinting se dá provádět více způsoby, ale konečný výsledek je vždy stejný – pes na vtisknutý pach reaguje a aktivně ho dohledává, protože se naučil, že tento pach znamená odměnu.

POZNÁMKA

Práci s klikrem tu popisovat nebudu. Pokud úplně začínáte, pamatujte na to, že po každém kliku přichází odměna. Klikr slouží jako označovač (označí přesný moment, kdy TO bylo dobře), snažte se tedy klikat co nejpřesněji. Pomůže, když si představíte, že je klikr spoušť od foťáku – co si vyfotíte, to dostanete.

JAK NA TO?

Popíšu vám způsob imprintingu, který používám já. Tato metoda má obrovskou výhodu v tom, že nepotřebujete žádné speciální vybavení a dá se provádět prakticky kdekoliv. A mimo jiné přináší poměrně rychlé a velmi spolehlivé výsledky. Obrovskou výhodu máte, pokud je pes zvyklý pracovat s klikrem a nabízet chování, ale zvládnete to i bez toho. Takže jdeme na to!

IMPRINTING – PEČLIVÁ PRÁCE**UPOZORNĚNÍ**

Pokud máte psa, který není zvyklý na klikr a neumí samostatně nabízet chování, tak tento krok přeskočte a začněte s cvičením imprinting – samostatnost s. 14!

POSTUP**1. krok**

Posadte se na zem. Tímto si hned od začátku určíte „terén“, kde bude pes hledat – vzorek budete pokládat jen tam, kam na něj ze sedu dosáhnete.

2. krok

Vzorek položte na zem. První lekci můžete začít klidně doma na podlaze.

3. krok

Klikněte psovi to, že si ke vzorku přičichne (nebo udělá „nosetouch“, to je v tuto chvíli jedno). Důležité je, aby pochopil, že o tu věc na zemi se má zajímat nosem (rozhodně ne tlamou – brání do zubů, nebo packami – šlapání na vzorek).

4. krok

Po každém kliknutí odměňte psa co nejbližší u vzorku (ovšem tak, aby se ani ruka ani odměna vzorku nedotkly).

5. krok

Ke vzorku na stejném místě nechte psa přičichnout cca 3x, po každém přičichnutí následuje klik a odměna co nejbližší vzorku.

Imprinting – pečlivá práce. Pes se učí držet se v blízkosti psordova, když je psovod v podřepu.

6. krok

Po cca třetím přičichnutí dejte uvolňovací povel (např. „volno“, „můžeš“ atp.) a odhodte pamlssek. Je velmi důležité, abyste přesně dodrželi pořadí – nejprve uvolňovací povel, vteřina pauza, poté odhozené jídlo. Nikdy to nesmí být obráceně!

7. krok

Pes, který práci pochopil, by se měl ihned po sněžení odhozeného pamlsku vrátit ke vzorku a začít k němu čichat. Opět zopakujte kroky 3–6.

8. krok

Zatímco pes běží za odhozeným pamlskem, můžete vzorek o několik centimetrů přesunout.

9. krok

Opět zopakujte kroky 3–6. Pokud je pes úspěšný, můžete příště vzorek posunout o kousek dál. Nezapomeňte, vzorek přesouváte pouze tam, kam ze sedu pohodlně dosáhnete rukama.

Nyní je čas skončit první lekci. Jak jsem již psala, tu zvládnete i doma na podlaze. Poté je ale potřeba věnovat výběru vhodného terénu trochu pozornost. Pokud budete mít rovnou podlahu a na ní jednu skořici, pes s největší pravděpodobností moc čichat nebude a bude se orientovat očima. To my samozřejmě nechceme. Tato metoda bude fungovat pouze tehdy, když trénink postavíme tak, aby pes musel zapnout nos. Jakmile pes začne čichat, začne vnímat pach skořice (nebo jiného imprintovaného vzorku), máme skoro vyhráno.

KDE CVIČIT?

Pro imprinting standardních vzorků se nejvíce osvědčilo jakékoliv přehledné venkovní prostředí (les, krátká tráva). Pro začátek nehledáte žádný nepříjemný porost, klacky, roští, ale chcete něco, co je hezky rovné (jako podlaha doma, kde měl pes první lekci), ale kde skořice nebude na první pohled úplně patrná. Můj osobní favorit je listnatý les s popadaným listím – položená skořice tam splyne s okolím vskutku dokonale, ale jakékoliv venkovní prostředí bývá dostačující. Na druhou stranu v městském prostředí se vyplatí sejít kousek z cesty, aby místo nebylo pročůrané skrz naskrz, což pomůže lepší koncentraci psa.

Pokud jste na procházce narazili na vhodné místo na trénink, postupujte stejně jako doma při první lekci. Jen si dejte pozor na postupné zvyšování obtížnosti a skořici zpočátku posouvejte opravdu jen o pár centimetrů.

Psi, kteří začnou imprintovat tímto způsobem, se vyznačují velmi pečlivou prací v relativní blízkosti psůvoda, která se krásně převádí na zahrabané vzorky a práci na detail (oceníte v pokročilém tréninku a při přípravě na zkoušky). Též se již od začátku učí, že nestačí pouze cítit vzorek, ale že je potřeba dohledat zdroj pachu. A to je pro nosework výhodné.

HRA S PŘEDMĚTY

V této hře se podpoří pečlivá práce u psůvoda a zároveň ji později využijete pro úplně první krůčky nácviku řad. U psůvodu bývá oblíbená i proto, že se dá hrát doma v obýváku.

POSTUP**1. krok**

Posadte se na zem a do okruhu cca 1,5 m před vámi rozmístěte spoustu různých neutrálních předmětů (fantazii se meze nekladou – můžete využít hřeben, boty, oblečení, nádoby...).

Při prvních pokusech je důležité, aby předměty byly pro psa opravdu neutrální – není vhodné používat hračky (nebo cokoli, co by psa svádělo k aportování či braní do tlamy) ani targety či pomůcky, které pes zná z dřívějšího cvičení (cokoli, co by psa svádělo k tomu, aby na to dával packy či nabízel chování jiným způsobem). Také nejsou vhodné předměty, kterých by se pes bál.

Předměty by měly být tak daleko, abyste ze sedu na všechny dosáhli rukou.

2. krok

Psa posadte před předměty a nechte ho sledovat, jak mezi předměty umísťujete vzorek.

Vzorek v této hře umísťujete vždy mezi předměty, nikoliv na předměty či dokonce do nich.

3. krok

Jakmile vzorek položíte na zem, psa uvolňovacím povel (já používám povel „můžeš“) vypusťte a nechte ho hledat.

4. krok

Ihned po přičichnutí ke vzorku následuje klik a odměna.

TIP

V tuto chvíli budujete hodnotu vzorku, takže doporučuji odměnami nešetřit.

5. krok

Psa nechte ke vzorku čichnout ještě 1–2x (pokaždé za klik a odměnu), poté dejte uvolňovací povel a jednu odměnu odhodte.

6. krok

Zatímco pes odměnu hledá, rychle přemístěte vzorek na jiné místo mezi předměty. Jestliže pes správně pochopil první způsob imprintingu, ihned po sněžení odměny se vrátí a začne mezi předměty hledat vzorek.

7. krok

Opakujte libovolně dlouho.

Budte kreativní! Tato hra může být pokaždé jiná díky vaší volbě nových předmětů!

IMPRINTING – SAMOSTATNOST

KDY PŘEJÍT KE DRUHÉMU ZPŮSOBU?

Ideální je si hrát se způsobem jedna (pečlivá práce) i dva (samostatnost) současně. Z každého nám vzejde jiný styl práce a na oba způsoby budeme v pokročilém tréninku navazovat. Nicméně pokud se u jednoho způsobu zaseknete, není třeba to lámat přes koleno. Nosework je především zábava pro vás a vašeho psa!

POSTUP

1. krok

Jeden člověk podrží psa (pokud nemáte pomocníka, můžete psa buďto odložit, nebo uvázat).

2. krok

Vezměte do ruky vzorek a upoutejte pozornost psa.

3. krok

Kousek před psem (zpočátku max. půl metru) položte vzorek na zem.

4. krok

Vraťte se ke psovi a uvolňovacím povelům ho vypusťte. Buďte rychlí, nebo pes zapomene, že jste něco pokládali na zem.

5. krok

Alespoň trochu zvědavý pes se půjde podívat, co jste tam dali, a ze zvědavosti čichne ke vzorku. Při čichnutí ihned odklikněte.

6. krok

Okamžitě po kliku dejte velkou odměnu co nejbližší ke vzorku (opět tak, aby se ruka ani odměna vzorku přímo nedotýkaly). Snažte

se, aby časová prodleva mezi klikem a odměnou byla co nejkratší.

7. krok (volitelný)

Pokud vám pes po odměně znovu čichne ke vzorku, opět ho odměňte, toto můžete zopakovat ještě cca 2x.

8. krok

Vzorek seberte dřív, než od něj pes stihne odejít.

9. krok

Zopakujte kroky 1–8 a postupně prodlužujte vzdálenost, na kterou vzorek odnášíte (cílem je dostat se na vzdálenost cca 3–4 metry).

10. krok

Jakmile to pro psa začne být moc jednoduché, tvařte se při odnášení vzorku, jako že jej pokládáte na více různých míst. V tuto chvíli bude muset pes opravdu začít hledat.

NEZAPOMEŇTE!

U druhého způsobu vzorky po každém pokusu sbíráte. Nový pokus začínáte opět tak, že se pes dívá, vy vzorek odnášíte, vrátíte se ke psu a vypustíte ho. Jakmile pes pochopí, že má po vypuštění doběhnout k věci na zemi a čichnout k ní, můžete zvýšit obtížnost. Zpočátku obtížnost zvyšujete tak, že vzorek odnášíte dál a dál od psa. Pokud má pes problém, nejspíše jste tu vzdálenost přecenili. V tom případě vzorek seberte a začněte od začátku s kratší vzdáleností. Jestliže je pes úspěšný a zvládá vzorek dohledat ve vzdálenosti cca 3 m od vás, začněte dělat falešné úkryty. Projděte

PROBLÉMY?

Pokud se zrovna váš pes nešel po vypuštění ke vzorku podívat, neznamená to, že mu nosework nepůjde. Mnohem pravděpodobnější je nějaká z dalších možností:

- Při pokládání vzorku jste psa na sebe málo upoutali, a tak místo sledování vás koukal, kde jaká vrána letí.
- Návrat od vzorku a vypuštění psa bylo moc zdlouhavé, a tak pes už dávno zapo-

mněl, že jste něco dávali na zem.

- Jste v příliš obtížném prostředí. Pokud je okolí pro psa obzvlášť zajímavé, nebo se naopak bojí, moc práce neuděláte. Nové cviky je vždy lepší začínat v jednoduchém prostředí.
- Výborné odměny máte již připravené v ruce a pes z nich nemůže spustit zrak (to bývá problém hlavně u psů, kteří se učí cviky naváděním). Řešením může být vytáhnout odměny až po kliknutí.

terén křížem krážem a tvařte se, že vzorek pokládáte na více místech. V tuhle chvíli už psovi nebude stačit jen doběhnout do mís-

ta, kde jste byli, a vzorek dohledat, ale bude muset začít opravdu pracovat.

Odměnu dáváme co nejbližší ke vzorku.

KRISTÝNA DOSTÁLKOVÁ

NOSEWORK

PRÁCE I ZÁBAVA NEJEN PRO PSÍ NOS

Fotografie Žaneta Drahokoupilová

Ilustrace Veronika Valášková

Redakce Eva Hudcová

Korektura Milana Čechurová

Sazba Matěj Barták

Vydal Pavel Jeřábek – Nakladatelství PLOT, Bělohorská 2,
169 00 Praha 6, www.plotknihy.cz, jako svou 346. publikaci

Tisk Těšínské papírny, s.r.o., 2018

Vydání první, Praha 2018

ISBN 978-80-7428-339-0